

selo aj s pôsobením bývalých dijonských študentov na postoch ministrov školstva – Čestmíra Císaře (vo funkcii ministra školstva v r. 1963 – 1965) a Jiřího Hájka (1965 – 1967). Minister Císař sa angažoval za obnovenie sekcií, ktoré začali pôsobiť na jeseň 1966 v Dijone a neskôr v Nîmes a Sait-Germain-en-Laye. Obmedzovanie československo-francúzskych vzťahov na konci 60. rokov a neskoršie zrušenie československých oddelení na francúzskych stredných školách šlo ruka v ruku s celospoločensky nastolenou komunistickou normalizáciou po vpáde vojsk Varšavskej zmluvy. V siedmej kapitole *Hlubiny, meandry, proměny* sa autor zaoberá situáciou po uzavretí čs. oddelení na francúzskych stredných školách už po tretíkrát v roku 1973 a vplyvom ideológie komunistov v Československu na obsah československo-francúzskych vzťahov hlavne v kultúrnej oblasti. Širší obsah nadobúdajú až v 80. rokoch minulého storočia, do istej miery potvrdený návštevou vtedajšieho ministra zahraničných vecí Bohuslava Chňoupka v Paríži. Roku 1987 Chňoupek odovzdal pozvanie na návštevu Československa prezidentovi François Mitterandovi. Okrem pamätného stretnutia s čs. disidentmi, ktoré vošlo do histórie pod názvom „raňajky s disidentmi“ navštívil, ako prvý z francúzskych prezidentov, aj Bratislavu. Prelomovým rokom v československo-francúzskych vzťahoch je logicky rok 1989. Autor v kapitole zhodnotil stav vzájomných vzťahov a pozornosť venoval ich hospodárskej stránke. Detailne analyzoval v poradí štvrtý vznik sekcií, tentokrát českých v Dijone a v Nîmes, s podrobným opisom organizačných a iných aspektov súvisiacich s ich činnosťou. Na gymnáziu v Bordeaux pôsobila slovenská sekcia, ktorá však činnosť podľa autora pre obojstranný nezáujem zavšila v roku 2013. V ôsmej kapitole s názvom *Srovnávací osudy* autor venoval pozornosť formou krátkych porovnávacích biografii zástupcom jednotlivých generácií mladých ľudí, ktorí sa vzdelávali v sekciách. Charakterizoval viaceré znaky spoločného študentského života, ako zmysel pre kolektívnosť a súdržnosť.

Monografia Jiřího Hnilicu *Fenomén Dijon* je dielom, ktoré významne dopĺňa poznanie dejín československého školstva v zahraničí. Autorom dobre vybrané metódy spracovania činnosti sekcií, ktoré uvádza v historickom kontexte umožňujú čitateľovi vytvoriť si obraz nielen o samotnom vzdelávaní sa študentov. Monografia zaujme svojím komplexným až detailným spracovaním problematiky československo-francúzskych kultúrnych, hospodárskych a politických vzťahov.

Lubica Kázmerová
Historický ústav SAV

SLOVAK STUDIES. Rivista dell'Istituto Storico Slovaco di Roma. Roma: Rubbetino, 2015, Vol. I, N° 1-2, 210 pp. ISBN 9788849845518. ISSN 2421-6240; 2016, Vol. II, N° 1-2, 234 pp. ISBN 9788849849424. ISSN 2421-6240.

DOI: <https://doi.org/10.31577/histcaso.2019.67.2.13>

Slovenský historický ústav v Ríme (1991) založil v roku 2014 časopis *Slovak Studies*, ktorého hlavnou náplňou je vydávanie výsledkov výskumu slovenských bádateľov,

primárne z vlastného štúdia vo Vatikáne, Ríme, resp. v celom Taliansku, v štyroch jazykoch – po taliansky, francúzsky, nemecky a anglicky. Nadviazal pritom na tradíciu zahraničnej historiografie z 19. storočia a rovnomenného časopisu vzniknutého po roku 1923, keď ho vydával Československý inštitút v Ríme. V povojnovom období sa tejto úlohy chopili slovenskí exulanti. Zborník obsahuje štúdie, ale aj materiály dokumentárneho charakteru a recenzie.

Každé dvojčíslo obsahuje osem štúdií. V prvom sa Ján Lukačka (FF UK Bratislava) zaoberá vzťahmi medzi Rímskou kúriou a Uhorským kráľovstvom počas vlády dynastie Arpádovcov s prihliadnutím na územie dnešného Slovenska. Situácia kresťanstva v čase Veľkej Moravy „predpripraviť“ podmienky pre jeho rozšírenie v uhorskom štáte. Ďalej pojednáva o dôležitých kontaktoch medzi pápežmi a uhorskými panovníkmi v počiatočných obdobiach uhorského štátu, keď boli Gregorom VII. vyhlásení aj prví uhorskí svätci – Andrej-Svorad a Benedikt. Rímska kúria zasahovala do vnútropolitických a vnútrocirkevných vzťahov v Uhorsku v 13. storočí, ktoré sa zhoršili po nástupe kráľa Ladislava IV. na trón (destabilizácia uhorskej elity, cirkvi, prítomnosť Kumánov, šírenie ľudových heréz). Ani vláda posledného Arpádovca Ondreja III. nezmenila pochybnosti Rímskej kúrie o spôsobilosti príslušníkov tejto dynastie vládnuť v Uhorsku. Nie náhodou preto vyvinula úsilie presadiť na trón Karola Róberta.

Martin Homza (FF UK Bratislava) interpretuje úlohu kňažnej Adelaidy v *Uhorsko-poľskej kronike*, o ktorej sa zmieňuje jediný podstatný prameň, tzv. *Uhorsko-poľská kronika*. Išlo o sestru poľského panovníka Mieška I., pochádzajúcu z Krakova a vyznávajúcu kresťanstvo. Na kresťanskú vieru mala obrátiť svojho pohanského manžela, svojmu synovi mala dať meno podľa prvomučeníka Štefana a mala sa tiež pričiniť o to, že jej syn i Uhorsko boli prijaté pod ochranu Svätej stolice. Adeleida reprezentuje postavu, ktorá má zhodnú úlohu ako česká kňažná a svätica Ľudmila, chorvátska kráľovná Jelena (Helena), kyjevská kňažná a neskoršia svätica Oľga a poľská kňažná Dúbravka. Podľa písomných prameňov sa tieto ženy pričínili o vznik alebo rozvoj kresťanstva v štátoch, v ktorých pôsobili. Kronika výrazne upozorňuje na slovanskú účasť v počiatkoch uhorských dejín (podiel veľkomoravský, chorvátsko-slavónsky, poľský a haličský). Zároveň výrazne sakralizuje vládnu dynastiu (pomocou systému použitých mien, prebratých toposov počiatočnej mužsko-ženskej dvojice v panovníckych dynastiách).

Vladimír Rábik (Trnavská univerzita) analyzuje vysväcovanie klerikov z územia Slovenska Rímskou kúriou vo rokoch 1425 – 1524. Tejto tematike doposiaľ nevenovala slovenská, ale ani maďarská medievalistika dostatočnú pozornosť. Autor venuje veľký priestor opisu vývoja tejto otázky počas celého stredoveku. Pri analyzovaní sa opiera o samostatný archívny fond, ktorý obsahuje *Libri formatorum*. Tieto knihy však nemajú jednotnú, resp. štandardnú formu a sú opísané v záverečnej časti príspevku.

390. výročiu prvého liturgického textu v slovenčine a Petrovi Pázmaňovi sa venuje vo svojom príspevku Viliam Judák (nitriansky biskup). Autor na začiatku textu oboznámil čitateľa s osobnosťou ostrihomského arcibiskupa a uhorského prímasa Pázmaňa a s jeho životným príbehom. *Rituale Strigoniense* z roku 1625, ktoré vyšli z jeho podnetu, obsahovalo v častiach týkajúcich sa rituálov krstu a svadby otázky a odpovede v troch najrozšírenejších jazykoch Uhorska: maďarčiny, nemčiny a slovenčiny – *Rituale roma-*

num. Autor chcel čitateľom predstaviť nielen mimoriadne talentovaného, ale aj veľmi pracovitého klerika, ktorý napísal, alebo preložil 40 prác.

Polstoročie neolatinkej filológie na Slovensku rozoberá Daniel Škoviera (FF UK Bratislava). Jej začiatky sa datujú do založenia Komenského univerzity v roku 1919. Autor konštatuje, že v posledných desaťročiach sa neo-latinské štúdiá tešia veľkému rozmachu, čo dokazuje veľkým množstvom edícií latinských, poprípadne bilingválnych slovensko-latinských textov. Tie sú významným zdrojom informácií o dejinách Slovenska. Na záver však Škoviera vyslovuje svoje obavy, keď úpadok praktických znalostí latinčiny označil za alarmujúci.

Emília Hrabovec (FF UK Bratislava) oboznamuje čitateľov so vznikom a činnosťou Slovenského inštitútu sv. Cyrila a Metoda v Ríme a s jeho politicko-náboženským poslaním, ktoré pretrváva i do dnešných čias. Pri jeho založení stála skupina katolíckych kňazov v Ríme, ktorí vytvorili v roku 1951 Slovenské katolícke centrum, čo bolo veľmi dôležité vzhľadom na postavenie katolíckej cirkvi vo vtedajšom Československu. Autorka uvádza množstvo osobností, ktoré prispeli k zdarnej existencii inštitútu v súčasnosti.

Ol'ga Gavendová (FF UK Bratislava) predstavuje Štefana Náhalku (1916 – 1975), významnú osobnosť starajúcu sa o duchovné potreby slovenských emigrantov, ktorý bol zároveň pre nich integrujúcou osobnosťou. Mal významný podiel na vybudovaní Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme (1963) a stal sa jeho prvým rektorom.

Marián Gavenda (Katolícka univerzita Ružomberok) približuje Ladislava Hanusa (1907 – 1994), teológa, historika umenia a novotomistického filozofa, ako aj jeho duchovno-kultúrne poslanie v rámci Európy, avšak hlavne pre slovenskú spoločnosť.

Z dokumentov sú zaujímavé tri príspevky: Anna A. Hlaváčová (Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV Bratislava) hlbšie skúma prameň *Choždenie vo Florenciu*, ktorý sa týka aj dejín Slovenska. Dielo sa radí k prameňom žánru „choždenie“ (na sväté miesta, do svätých miest). Obsahuje popis koncilu vo Florencii, pričom popisuje viaceré miesta v Uhorsku, vrátane niektorých lokalít na Slovensku. Choždenie popisuje cestu ruskej delegácie do Florencie a späť a druhý cestopis *Poznámka o Ríme* dokumentuje púť Rusov k hrobom apoštolov v Ríme. Motivácia vzniku oboch ciest (uskutočnené v roku 1438) je odlišná. Zatiaľ čo prvá je oficiálnou cestou v službe metropolitu Izidora, cesta do Ríma vychádza z osobnej iniciatívy ruských pútnikov. Krátka poznámka o Ríme predstavuje najstarší opis Ríma písaný cyrilikou.

Bohumila Ferenčuhová (Historický ústav SAV Bratislava) prináša vo svojej edícii dokumenty o československo-talianskych vzťahoch z rokov 1918 – 1920. Ide o korešpondenciu, predovšetkým telegramy z talianskeho diplomatického archívu v Ríme o politických, diplomatických a vojenských udalostiach. Taliansko zohralo mimoriadne dôležitú úlohu pri vzniku Československa tým, že na svojom území povolilo vznik československých légii, ale tieto vzťahy sa postupne zhoršovali, čo dokazuje aj odchod talianskej vojenskej misie zo Slovenska.

Milan S. Ďurica (Padovská univerzita) v krátkom príspevku vzdal hold talianskemu slavistovi Arturovi Croniovi (1897 – 1967). Hoci sa tento významný filológ venoval hlavne chorváčtine a srbčine, najmä v poslednom desaťročí svojho života sa zaoberal aj otázkami súvisiacimi so slovistikou. Aj vďaka týmto jeho vedeckým prácam bola na Univerzite v Padove vytvorená Katedra slovenského jazyka a literatúry.

Posledná časť je venovaná recenziám. *Monumenta Vaticana Slovaciae I – III*, ktoré vydali v rokoch 2008 – 2010 Imrich Sedlák, Vladimír Rábik a Miloš Marek zrecenzovali Júlia Ďurčová a Zuzana Lopatková. O *Trenčianskej stolici* Mateja Bela, ktorú preložil Imrich Nagy v roku 2013, napísala Eva Frimmová. *Kanonické vizitácie Podhorského dekanátu v 16. – 17. storočí* od Zuzany Lopatkovej z roku 2014 predstavil Adrián Lančarič a *Slovensko a svätá stolica 1918 – 1927 vo svetle vatikánskych prameňov* od Emílie Hrabovec z roku 2012 Rita Tolomeo.

Dvojčíslo z roku 2016 začína štúdiou Miloša Mareka (Trnavská univerzita) o misii pápežských legátov v stredovekom Uhorskom kráľovstve, z ktorých prvým bol Niccolò Boccassino (1301 – 1302). Už pred náhlým vymretím arpádovskej dynastie sa začal boj o oslabený uhorský trón. Pápež Mikuláš IV. stál na strane Márie, sestry Ladislava IV. a manželky sicílskeho kráľa Karola II. z Anjou, ktorá presadzovala svojho syna Karola Martela a po jeho smrti v roku 1295 aj vnuka Karola. Už v máji roku 1301 vyslal pápež do Uhorska kardinála, biskupa a talianskeho dominikána Niccola Boccassina, neskoršieho pápeža Benedikta XI. (1303 – 1304). Mal hájiť záujmy kúrie, podporovať mladého Anjuovca a pomáhať stabilizovať krajinu vo svetskej i cirkevnej oblasti. Domáca šľachta i časť cirkevnej hierarchie medzičasom ponúkla trón českému kráľovi Ladislavovi, aby demonštrovala odpor proti pápežskému kandidátovi. Legát zvolal na jeseň roku 1301 do Budína synodu, ale kvôli bezpečnosti sa presunul do Bratislavy. Jeho účinkovanie v Uhorsku bolo krátke a neúspešné. Jednako nakoniec pápež Bonifác VIII. 31. mája 1303 v Anagni vyhlásil Máriu za oprávnenú používať titul uhorská kráľovná a jej vnuka Karola titul uhorský kráľ.

Danielu Hrnčiarovú (FF UK Bratislava) zaujala pramenná báza týkajúca sa problematiky práva azylu (spočíval predovšetkým v rešpektovaní nedotknuteľnosti posvätných priestorov Božieho chrámu a jeho najbližšieho okolia; prípadne iných sakrálnych a posvätených priestorov; právne normy k tejto problematike pochádzajú už z neskorej antiky) vo Vatikánskych archívoch vo vzťahu k habsburskej monarchii. Cirkevní predstavitelia spochybňovali, že by právo azylu pochádzalo od svetskej vrchnosti a bolo cirkvi len udelené. Právo azylu bolo postupne v priebehu 18. storočia vo viacerých krajinách obmedzované, svetské orgány sa snažili redukovať práva cirkvi pri uplatňovaní práva azylu. Pápež Urban VIII. zriadil v roku 1626 *Congregatio iurisdictionis et immunitatis ecclesiasticae*, do kompetencie ktorej spadalo riešenie problémov cirkevnej súdnej právomoci a záležitostí týkajúcich sa azylového práva. Kancelár gróf Kaunitz (odporca práva azylu) v liste Márii Terézii z 8. júna 1775 navrhoval, aby Rím informovali len niekoľko dní pred vydaním patentu. V Uhorsku tento patent začal platiť od septembra toho roku.

Lubomíra Wilšínská (Slavistický ústav Jána Stanislava SAV Bratislava) rozoberá prítomnosť byzantsko-slovanskej tradície na Slovensku prostredníctvom diela *Imago Vitae Monasticae* (Košica, 1802) od Juraja Baziloviča. Tento spis nedokladá podľa autorky iba intenzitu slovanskej kultúry, ale aj prítomnosť duchovnej a didaktickej kláštornej tradície byzantsko-slovanskej v krajine, kde dominovala latinská vzdelávacia tradícia. Svoje tvrdenia opiera aj o diela iných autorov, ktoré potvrdzujú významnú prítomnosť byzantsko-slovanskej tradície v miestnej cirkvi.

Erika Maliniaková (Katolícka univerzita Ružomberok) sleduje postoj Svätej stolice k implementácii zákona o manželskom práve v Uhorskom kráľovstve v roku

1894 – ide o sondu do korešpondencie medzi Rímom, uhorským prímasom, ktorá je svedectvom napätých vzťahov medzi nimi. Príspevok analyzuje pohľad Svätej stolice na zákon o manželstve, ktorý zahŕňal aj povinný civilný sobáš. Tento typ sobáša sa na pôde uhorského snemu pertraktoval už v roku 1868, ale zákon bol podpísaný Fratiškom Jozefom až 9. decembra 1894. Jeden z dôvodov jeho zavedenia bol, že každá cirkevná denominácia v Uhorsku sa riadila vlastným sobášnym poriadkom. Pápež vo vydanej encyklike *Constanti Hungarorum* zo septembra 1893 vystíhal pred zmiešanými manželstvami a bojoval s protináboženskou spisbou. Apoštolský nuncius vo Viedni Emidio Talinai negatívne hodnotil nielen prímasa Vaszyryho (za nečinnosť), ale i celý uhorský episkopát (biskupov vnímal ako feudálnych pánov presiaknutých nacionálnym a liberálnym duchom), ktorí majú bližšie k záujmom svojej svetskej vlády ako k záujmom sv. stolice a cirkvi.

Oľga Gavendová (FF UK Bratislava) sa sústredila na myslenie významného slovenského filozofa a teológa Ladislava Hanusa o dynamike hodnôt. Najprv sa zamýšľa nad príčinami súčasnej krízy hodnôt a neskôr prechádza k analýze potreby hodnôt. Za významný prínos Hanusa považuje fakt, že sa nezaoberal týmito hodnotami iba z teoretického hľadiska, ktoré je samozrejme veľmi dôležité, ale že sa ich aj snažil prakticky implementovať do svojho života.

Peter Slepčán (FF UK Bratislava) podáva zoznam argumentov proti rasizmu Pia XI a prispieva tak k diskusii o Bratislave 1939. Dôležité je upozorniť, že štúdia je napísaná na základe archívnych záznamov, ktoré boli nedávno po prvýkrát sprístupnené odbornej vedeckej verejnosti.

Beata Katrebová Blehová (Historický odbor Matice slovenskej Bratislava) sleduje pozitívne prijatie novozvoleného pápeža Jána XXIII. v Sovietskom zväze. Veľký záujem v Moskve vyvolal i pápežov rozhlasový prejav z 10. septembra 1961, v ktorom apeloval na mocných tohto sveta, aby sa vyhli násilnému riešeniu konfliktov a hľadali pokojnú cestu v ich riešení. Moskovské vedenie videlo v dobrých vzťahoch s pápežom cestu, pomocou ktorej by na medzinárodnej scéne mohlo presadzovať svoje ciele. Na druhej strane práve Chruščovova vláda sa v ZSSR spája so silným proticirkevným tlakom. Hoci sa náboženská politika v sovietskych satelitoch odvíjala od moskovskej línie (napríklad po zvolení Jána Pavla II.), nemožno tento fakt pre počiny vlád vo východnom bloku zovšeobecňovať. V Československu až do konca režimu ostával režim voči cirkvám direktívnym. Neuralgickým bodom vzájomných vzťahov medzi Vatikánom a režimom u nás bolo hlavne v 80. rokoch obsadzovanie uprázdnených biskupských stolcov a presadzovanie tých domácich kandidátov, ktorí boli zapojení do hnutia *Pacem in terris*, „podzemná cirkev“ a napokon aj činnosť emigrantských cirkevných štruktúr. Na druhej strane, úzka spolupráca prebiehala v rokoch 1962 – 1965, keď Chruščov umožnil biskupom z Československa účasť na Druhom vatikánskom koncile. Posledná dohoda („proti ideologickej diverzii“) bola uzatvorená v roku 1986 a týkala sa problematiky cirkevného a náboženského života.

Peter Jašek (Ústav pamätí národa Bratislava) sa zaoberá vysielaním slovenskej redakcie Vatikánskeho rozhlasu v rokoch 1985 – 1988. Pred pádom komunistického režimu v roku 1989 sa vysielanie zo západných krajín pre ľudí žijúcich za železnou oponou stalo dôležitým zdrojom informácií. Predmetom záujmu článku je objasnenie toho, akým

spôsobom slovenské vysielanie rádia Vatikán informovalo o najdôležitejších udalostiach v Československu (príp. na Slovensku), ktoré oslabili komunistický režim. Vo vysielaní sa spravodajstvo zameriavalo na pravidelný život cirkvi, na komentáre k daniu vo Vatikáne a k práci pápeža, pozornosť venovalo nielen domácej cirkvi, ale i náboženskému životu zahraničných Slovákov. V období konca 80. rokov sa z pojmu *Ecclesia Silentii* vytrácal termín *silentium* a hlas cirkvi bolo počuť čoraz hlasnejšie. Komunistický režim vnímal vysielanie rádia Vatikán, ako vysielanie ideologického protivníka. Popri staniaciach Radio Wien, Rádio Slobodná Európa, BBC, Hlas Ameriky patrilo Rádio Vatikán na Slovensku medzi najpočúvnejšie.

Nasleduje blok troch dokumentov.

Prvý je od Martina Homzu (FF UK Bratislava) o kráľovskom titule Svätopluka I. Článok je pokračovaním diskusie medzi M. Homzom a Jánom Steinhübelom, ktorá našla svoje miesto v štvrtom čísle *Historického časopisu* v roku 2013 a týka sa oprávnenosti používania titulu kráľ pre osobu panovníka Svätopluka. Homza je v prípade ranostredovekej titulatúry zástancom rovnice *kuni(n)g = knieža = rex*. Až po začlenení slovaných kniežat do „obnoveného“ západného Latinského impéria (796 – 811) sa v ríšskej terminológii títo začali uvádzať termínom *duces* (vojvodovia; išlo o termín vyjadrujúci ich podriadenosť voči nemeckým cisárom, kráľom). V modernej slovenčine jestvuje dvojkoľajnosť, dvojmyselnosť, keď sa slová *rex* a *kuni(n)g* prekládajú ako *kráľ*, nie však slovenské *knieža*. Ak pápežská kúria v 9. storočí niekoho označila titulom *rex*, mala tým na mysli zvrchovaného kresťanského vládcu západného univerza, ktorý sa významným spôsobom pričínal o vec latinského kresťanstva, panovníka rovného iným západným kresťanským panovníkom. Termín „moravský kráľ“ používa pre panovníka moravských Slovanov Regino z Prümü (*Rex Marahensium Sclavorum*), neskôr tento termín (*Zuatopluk rex Moraviae*; Svätopluk kráľ Moravy) v súvislosti so Svätoplukom používa i prvý český kronikár Kosmas a ďalší autori. Na základe pápežských listov adresovaných Svätoplukovi *Industriae tuae* je jasné, že ten v nich figuruje ako panovník, ktorý v rámci svojej právomoci riešil navrhovanie biskupov, ktorých mal neskôr pápež potvrdiť. Takouto výsadou disponovali len králi (hlavy kráľovstva v karolínskom ponímaní), ktorých patrónom bol samotný pápež. Na základe uvedeného vyplýva, že rozdiel medzi titulmi *knieža* a *kráľ* z právneho hľadiska bol ten, že *kráľom* bolo *knieža*, ktorému túto kráľovskú hodnosť uznal pápež. Samotný akt (resp. spôsoby uznania) mohol mať viacero podôb. Autor ďalej uvádza spôsoby, ktorými bola historická osoba Svätopluka I. „používaná“ pre ideovo-politické ciele v priebehu 18., 19. i 20. storočia. Rozoberá aj jeho interpretáciu postavy Svätopluka s prihliadnutím na konfesiónálne pozadie národného hnutia.

Doklady o majetkoch dominikánskeho Kláštora Blahoslavenej Panny Márie v stredovekých Košiciach od Drahoslava Magdoška (Univerzita Pavla Jozefa Šafárika Košice) približujú hospodárske zázemie tejto typickej urbánnej rehole, ktorá začala v Uhorsku pôsobiť už krátky čas po svojom založení, vrátane Košíc. Autor predstavuje dejiny košického dominikánskeho konventu a ich majetky, i keď išlo pôvodne o žobravú rehoľu (pápež povolil konventom v roku 1475 speňažiť majetky od darcov). Hlavným podporovateľom, patrónom konventu bolo mesto Košice a jeho obyvatelia. Jeho majetok nebol spravovaný nezávisle, ale v kooperácii alebo pod dohľadom „patrónov“ kostola

(*Kirchanväter*). Donácie boli zväčša realizované cez posledné vôle Košičanov (vinice v tokajskom vinohradníckom regióne, domy, mlyn, časti poľností, usadlostí pastierov). Napriek tomu, konvent trpel nedostatkom financií. Dominikáni v meste zotrvali do roku 1556, keď odišli v dôsledku požiaru a šírenia reformácie.

Svorad Závarský (Slavistický ústav Jána Stanislava SAV Bratislava) prehľbuje svoj výskum o Martinovi Szent-Iványim. Slovenský jezuita Martin Szent-Iványi, ktorého dnes veda pozná vďaka jeho dielu *Misscellanea*, sa počas posledných rokov života venoval tvorbe krátkych polemických diel z oblasti teológie. Medzi takéto najrozšírenejšie diela patrilo *Quinquaginta rationes* vydané v Trnave (1702), ktoré však nemalo uvedeného autora. Možno ho charakterizovať, ako obranu katolicizmu podanú nedávnym konvertitom z luteranizmu. Po určitom čase začalo byť jeho autorstvo, namiesto Szent-Iványiho, pripisované konvertitovi, nemeckému kniežaťu Antonovi Ulrichovi Brunswick-Lüneburgovi (1633 – 1714). Príčinou bola skutočnosť, že meinzské vydanie diela z roku 1710 obsahovalo pápežov list adresovaný kniežaťu. Anglické vydanie z roku 1715 uvádza knieža ako autora priamo, pričom na britských ostrovoch sa dielo tešilo veľkej popularity. Autor si stanovil za úlohu nájsť dôkaz skutočného spojenia medzi kniežaťom, dielom *Quinquaginta rationes* a jeho rozšírením medzi britskými katolíkmi aj v Itálii.

Recenzie začínajú Dominikom Blanárom, ktorý posudzuje zborník *Svätopluk v európskom písomníctve. Štúdie z dejín svätoplukovskej legendy* (2013) od kolektívu autorov pod vedením Martina Homzu, a Pavlom Demjaničom na *Slovenské dejiny III. 1780 – 1914* od Petra Podolana a Miriam Viršinskej z roku 2014. Ďalšie dve diela Emílie Hrabovec *Slovensko a svätá stolica v kontexte vatikánskej východnej politiky (1962 – 1989)* a *Slovenský ústav svätých Cyrila a Metoda v Ríme (1963 – 2013)* z rokov 2016 a 2015 recenzovali Martin Homza a Marián Gavenda.

Treba oceniť úsilie Emílie Hrabovec z FF UK v Bratislave, v tom čase riaditeľky Slovenského ústavu v Ríme, pri založení, resp. obnovení činnosti *Slovak Studies*, jediného slovenského časopisu-periodika vychádzajúceho v zahraničí, ktorý sa a zaoberá slovenskými dejinami a dejinami so Slovenskom súvisiacimi. Pritom ide v nemalej miere aj o ich kvalitnú a objektívnu prezentáciu na európskom fóre, vzhľadom na ich multilingválnu interpretáciu.

Michal Bada, Michal Kšiňan
Historický ústav SAV